

L'escriptora nord-americana Carson McCullers, fotografiada per Henri-Cartier Bresson.

Credibilitat moral

LLUIS MUNTADA

Relotge sense busques/ Frankie Addams

Carson McCullers
(Trad. Marta Ferré i Antoni Picornell / Trad. Jordi Martin Lloret)
Ed. del Salobre / Empúries
278 pàg. 23 euros / 191 pàg. 16 euros

La literatura de Carson McCullers (Geòrgia, 1917-Nova York, 1967) exhibeix una gran capacitat de penetració psicològica. I, d'una manera dosificada, a mesura que desplega els caràcters dels personatges, va donant pas a l'exposició del fris social i històric del Sud natal d'aquesta autora. Els ecos de Faulkner, Capote i Tennessee Williams ressonen en l'obra de McCullers, reiterant una sèrie de temes comuns en la literatura d'aquests mestres: la soledat, la incomunicació, la integritat moral, les transformacions del Sud, la marginació o la remarca que la violència és un dels atributs inherents de la naturalesa humana. Una legió de personatges estigmatitzats per la llei o la moral desfilen en les pàgines de la narrativa d'aquesta autora. Sordmuts, negres, homosexuals, geperuts, botxins i arriscats defensors de causes nobles ofereixen un ric ventall sobre la volubilitat humana i els intricats processos d'afermament de la individualitat. Aquests personatges, malgrat la seva extremitud, no queden mai estereotipats per un concepte o per un panegíric, sinó que són vigorosos, creïbles des del centre de les seves passions i contradiccions, plenament dissuasiu d'aquell defecte que François Mauriac assenyala quan diu que "si un perso-

natge es doblega dòcilment a allò que n'esperem, és que no té vida pròpia i que entre les mans només tenim una despulla".

Ara, en dues traduccions exemplars, s'amplia a la nostra llengua el repertori de títols d'aquesta autora que, des d'una literatura centrada a explorar la incomunicació, resisteix de manera admirable el pas del temps. Edicions del Salobre ha publicat *Relotge sense busques* i Editorial Empúries acaba de treure *Frankie Addams*, obres que ja havien estat traduïdes al castellà: la primera per Bruguera l'any 1983 i la segona per Seix Barral el 1988. *Relotge sense busques* és l'última novel·la que va escriure McCullers. Relata les vicissituds de quatre personatges que entrecruen les seves vides, expressa els últims moviments d'un món moribund: els valors multiseulars del Sud dels EUA, els darrers intents per preservar un sistema econòmic crepuscular i un ordre civil fonamentat en la segregació racial, la censura i l'ultraconservadurisme moral. Un antic senador, el jutge Fox Crane, de gairebé 90 anys, racista i reaccionari, encarna aquest món en extinció. Però no és una figura plana sotmesa a l'ideari programàtic de la pitjor literatura d'idees, sinó un personatge que deixa escapar llambregades de contradicció i ambigüitat, sobretot focalitzades en l'estima que sent per un adolescent negre que és orfe, pel seu nét Jester—homosexual i antiracista—i pel dolor i sentiment de culpabilitat que el penetra des del suïcidi del seu fill. La mateixa finesa introspectiva i la mateixa capacitat de

revelar un món cristal·litza en el personatge homònim de la novel·la *Frankie Addams*, una adolescent de 12 anys, òrfena de mare, i que en el curs d'uns pocs dies d'un monòton estiu que intensifica la rutina i l'avorriment, experimenta un desig de rebel·lió que la du a la recerca de la seva identitat personal. En un procés sempre polaritzat per la maduresa vital d'una criada negra de la família (Berenice) i per la innocència del seu cosí de sis anys (John Henry), Frankie descobreix els atributs violents de la vida: la soledat, la violació, la frustració i la malaltia. El seu cicle de crisàlide no té res a envejar a Holden Caulfield, el protagonista d'*El vigilant en el camp de sègol*, de Salinger. En una cadenciosa modulació d'il·lusions, la noia canvia el seu nom segons l'elevació o caiguda de les seves expectatives: comença dient-se Frankie, passa a dir-se F. Jasmine i acaba amb el nom de Frances.

Aquestes dues novel·les projecten la força de la credibilitat moral. Allunyades del mecànic dictat de sentiments, són obres que no expliciten sinó que suggereixen. El temps desacompassat d'un Sud que encara malda per postergar els drets civils s'enclou en la imatge poderosa d'un relotge sense busques. La recerca de la identitat d'una adolescent s'assenta sobre el simbolisme dels canvis de nom de la protagonista. A *Relotge sense busques* el temps es va paralitzant a poc a poc des de la seva última cuetejada. A *Frankie Addams* el temps creix, davalla i torna a expandir-se. Dos motius de mestria i fruïció literàries.